עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ד מהל' ת"ת הלכה ו:

ו ב ג מיי' פי"ג מהל' שבת הל' כ סמ"ג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמח וע"ש:

א"ל ר' חייא לרב *°בר פחתי לא אמינא לך [א]כי קאי רבי בהא מסכתא לא תשייליה במסכתא אחריתי דילמא לאו אדעתיה דאי לאו דרבי גברא רבה הוא כספתיה דמשני לך שינויא דלאו שינויא הוא השתא מיהת שפיר משני לך דתניא היה טעון אוכלין ומשקין מבעוד יום והוציאן לחוץ משחשיכה חייב לפי שאינו דומה לידו: אמר אביי פשיטא לי ידו של אדם אינה לא כר"ה ולא כרה"י כר"ה לא דמיא מידו דעני כרה"י לא דמיא מידו דבע"ה בעי אביי ידו של אדם מהו שתעשה ככרמלי' מי קנסוה רבנן לאהדורי לגביה או לא ת"ש היתה ידו מלאה פירות והוציאה לחוץ תני חדא אסור להחזירה ותני אידך מותר להחזירה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר ככרמלי' דמיא ומ"ס לאו ככרמלית דמיא לא דכ"ע ככרמלית דמיא ולא קשיא כאן למטה מעשרה כאן למעלה מעשרה ואיבעית אימא אידי ואידי למטה מעשרה ולאו ככרמלית דמיא ולא קשיא כאן מבעוד יום כאן משחשיכה מבעוד יום לא קנסוה רבנן משחשיכה קנסוה רבנן אדרבה איפכא מסתברא [ב]מבעוד יום דאי שדי ליה לא אתי לידי חיוב חטאת ליקנסו' רבנן °משחשיכ' דאי שדי ליה אתי בהו לידי חיוב חטאת לא ליקנסו' רבנן ומדלא קא משנינן הכי *°תפשוט דרב ביבי בר אביי דבעי רב ביבי בר אביי הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב חטאת או לא התירו תפשוט דלא התירו °הא לא קשיא ותפשוט ואיבעית אימא לעולם לא תפשוט ולא קשיא כאן במזיד כאן בשוגג בשוגג לא קנסוה רבנן במזיד קנסוה רבנן ואיבעית אימא אידי ואידי בשוגג °והכא *בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי מר סבר קנסו שוגג אטו מזיד ומר סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד ואיבעית אימא לעולם לא קנסו ולא קשיא [ג]כאן לאותה חצר כאן

[ישעיה י]

רש"י

בר פחתי. °בן גדולים: **לא תשייליה.** כלומר שאין לבו למס' זו שמא יתבייש: **מבעוד יום.** דהיינו דומיא דהטעינו חברו בשבת דהכא והכא ליכא עקירה דאיסור גביה: **שאינו דומה לידו.** הפשוטה לפנים וגופו לחוץ ונתן חברו לתוכה: **אמר אביי פשיטא לי.** ממתניתין דידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת אינה נגררת אחר גופו לגמרי להיות כרשות שהוא עומד בה בין שהוא רשות היחיד בין שהוא רשות הרבים: **כרה"ר לא דמיא מידו דעני.** דקתני מתני' דכי נטל בע"ה מתוכה פטור: **וכרה"י לא דמיא.** אם פשוטה לרשות הרבים: **מידו דבע"ה.** דקתני נטל עני מתוכה פטור: **בעי אביי.** השתא דחזינן דלאו בתר גופו שדינן לה לענין איחיובי מדאורייתא אלמא איפלוג רשותא מי אחמור עלה רבנן למיהוי כרמלית דהיכא דהוציא ידו מלאה לרשות אחרת לא יחזירנה אלא ותהא כך פשוטה עד שתחשך דכיון דלאו בתר גופו גרירא נעשית לה רשות אחרת מדרבנן לגזור רשות מדבריהם לשבת שאסור להכניס ולהוציא ממנו לרה"י ולרה"ר ושמו כרמלית כדתניא בפרקין (דף ו.) ד' רשויות לשבת [ישעיה י] כרמלית *לשון יערו וכרמלו שאינו לא הילוך תמיד לרבים ולא תשמיש רה"י: **מי קנסוה.** הואיל והתחיל בה באיסור: **למטה מי'.** רה"ר הוא קנסוה רבנן ושויוה כרמלית דלא ליהדרה: **למעלה מי'.** דאויר מקום פטור הוא כדתנן בהזורק (לקמן ק.) הזורק ד"א בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר ופטור דלא הוי רה"ר למעלה מי' הלכך לא קנסוה דלאו איסורא עביד: **ואיבעית אימא אידי ואידי למטה מי' טפחים ולאו ככרמלית דמיא.** למהוי רשות לעצמה: **כאן מבע"י.** הושיטה מבע"י מחזירה משתחשך דלאו רשות לעצמה היא אלא בתר גופו גרירא: **כאן משתחשך.** הושיטה משחשיכה קנסוה ולא שתהא רשות לעצמה דא"כ אף מבעוד יום מיתסרא אלא קנסא בעלמא: **מבע"י דאי שדי ליה.** כלומר היכא דהושיטה מבעוד יום שאם תאסרנה להחזירה וישליך מידו החפץ כדי להקל טרחו לא אתי לידי חיוב חטאת דלא הוי עקירה בשבת אלא הנחה לחודיה ואיסורא דרבנן הוא דהיכא דעשה מקצתה וכדתנן שניהן פטורין אבל אסורין קנסוה רבנן שלא יחזירנה אבל היכא דהושיטה משחשכה דאי שדי ליה מידו על ידי קנס שתאסרנו להחזירה נמצא מתחייב חטאת אם שוגג הוא דעביד ליה עקירה והנחה לא קנסוה רבנן דמוטב שלא נקנסנו משנגרום לבא לידי חילול שבת דאורייתא ומדלא חיישת להכי תפשוט בעיא דרב ביבי דלא נמנעו חכמים מלהעמיד דבריהם מפני חשש שמא לא יעמוד האדם בהם ויעשה איסור חמור: **הדביק פת בתנור.** בשבת בשוגג ונזכר שהוא שבת קודם שתאפה וקיימא לן (לקמן דף קיז:) דרדיית הפת שבות היא שהיא חכמה ואינה מלאכה: **התירו לו.** את האיסור מדבריהם וירדנה קודם שתאפה ויתחייב משום אופה שהוא אב מלאכה או לא התירו לרדותה ולהוציאה מן התנור: **בשוגג לא קנסוה רבנן כו'.** ודרב ביבי לא תפשוט מהכא לא לאיסור ולא להיתר דהאי דלא קנסוה בשוגג לאו משום חששא דדילמא שדי להו מידיה הוא אלא משום דלא עבד איסורא במזיד וחזרת ידו אינה אפילו שבות אי לא משום קנסא והכא לא קנים אבל רדיית הפת שבות הוא ונגזרה במנין ומשום קודם שיבא לידי חיוב חטאת לא בטלו גזירתם ולאיסור נמי לא תפשוט מדקנסו במזיד דהתם ליכא למיחש דילמא לישדינהו שיתחייב מיתת בית דין אבל הכא אי קנסינן ליה מלרדות על כרחיך יתחייב מיתת בית דין:

לאותה

תוספות

היה טעון אוכלין ומשקין מבעוד יום כו'. כשעמד לפוש משחשכה איירי דבלא עמד לא מיחייב אע"ג דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי לא בטלה עקירה ראשונה כדאמר לקמן (ד' ה:) המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן להוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך ונקט מבעוד יום לאשמעינן דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי דאי הוה נקט טוען עצמו משחשכה ועמד לפוש לא היה משמע מידי דאפילו אי עקירה והנחת גופו לא הויא עקירה והנחה חייב משום עקירה ראשונה: **מהו** שתעשה ככרמלית. כגון שהוציא ידו מלאה לחוץ ולאהדורה אבל בע"א לא דהא תנן בפרק בתרא דעירובין (ד' נח:) עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר ולא הויא כרמלית אלא לענין רשות שהגוף שם שדומה יותר לשתי רשויות: **מי** קנסוה רבנן לאהדורה. נראה לר"י דגרס מי אסרוה ולא גרס מי קנסוה דלקמן בסמוך כי מוקמא דלאו ככרמלית דמיא אמרינן דאסור להחזירה משום קנס ושמא הא דעבדוה ככרמלית נמי הוי קנסא וכ"מ דאסור בשוגג *מבעוד יום: **כאן** למעלה מי'. וא"ת למעלה מי' לכתחלה נמי מותר להוציאה דהוי מקום פטור וי"ל דקמ"ל דאפילו הוציאה מתחלה דרך מטה מי' מותר להחזירה למעלה מי' ולא קנסינן ליה: **התירו** לו לרדותה. ואע"ג דאמרינן בר"ה בפרק י"ט (ד' כט: ושם) כל מלאכת עבודה לא תעשו וגו' יצאו תקיעת שופר ורדיית הפת שחכמה היא ואינה מלאכה מ"מ מדרבנן אסורה כדאמר בכל כתבי הקדש (לקמן קיז: ושם) ולא ירדה במרדה אלא בסכין וכן תקיעת שופר אסור מדרבנן דתנן בפ"ב דר"ה (ד' לג.) אין מעכבין התינוקות מלתקוע משום חינוך הא נשים מעכבין*: **ואיבעית** אימא לעולם לא תפשוט. נראה לר"י דל"ג לעולם לא תפשוט דאע"ג דאיכא שינויא אחרינא דלא תיקשי שני ברייתות אהדדי עדיין איכא למיפשט דרב ביבי מבני בית המדרש מדלא משני איפכא מכלל דלא התירו ולרשב"א נראה דשפיר גריס ליה דממאי דלא משני איפכא ליכא למיפשט דסברי בני בית המדרש דלא התירו דהא דלא משני איפכא לפי שאין נראה סברא לעולם לומר משחשיכה לא קנסוה מבעוד יום קנסוה דאי משחשיכה לא קנסוה שוב אין לומר מבעוד יום קנסוה דהוי כחוכא ואטלולא ואע"פ שאין שייך טעם משחשיכה לומר כמבעוד יום ולעיל ה"פ מדלא משנינן הכי לפי שאין נראה להם סברא לומר כן והוצרכו לומר משחשיכה קנסו מבעוד יום לא קנסו כדי לדחות שלא לפשוט בעיא דאביי א"כ תפשוט בעיא דרב ביבי אע"ג דאיכא למידחי בשינויא קמא ואי בעית למפשט דאביי כדאמר בשינויא בתרא וזיל הכא קמדחי ליה כו' מ"מ חדא מינייהו מיפשטא ממה נפשך והשתא א"ש דקאמר ואב"א לעולם לא תפשוט לא דאביי ולא דרב ביבי: *בשוגג לא קנסוה. ומיירי מבעוד יום דהשתא ליכא למפשט דרב ביבי וא"ת משנויא קמא נמי נפשוט בעיא דרב ביבי דלא התירו דלמטה מי' אסור להחזירה ואפילו מוקמי' מבעוד יום. הא פירשתי דאי מבעו"י לא התירו כ"ש משחשיכה וי"ל דאין לפשוט דהתם מה שלא התירו משחשיכה אע"ג דאתי לידי חיוב חטאת היינו משום מבעו"י דלא שייך טעם זה אבל גבי רדיית הפת לעולם אימא דהתירו:

כאן

נ"ל לו מבעוד יום רש"ל ור"מ גורס ומבע"י

*) [ועי' תוס' ר"ה כ"ט: ד"ה רדיית הפת ועי' ערוך ערך רדידה]

[עירובין סח: גיטין נג:]

בח"ג כתוב שדיבור זה עם לעיל הוא דיבור אחד

מסורת הש"ס

[ברכות יג: וש"נ]

גליון הש"ס

גמ' בר פחתי. עיין לקמן דף כט ע"א: שם משחשיכה דאי שדי לי' וכו'. עיין עירובין ד"כ ע"א תוס' ד"ה לא יעמוד: שם תפשוט דרב ביבי וכו'. עי' ב"ק דכ"ג ע"א תוס' ד"ה תפשוט: שם הא לי"ק ותפשוט וכו'. זבחים דף פז ע"ב: שם והכא בקנסו שוגג וכו'. עירובין דס"ח ע"ב וד"ק ע"א וגיטין דף נ"ג ע"א: רש"י ד"ה בר פחתי בן גדולים. מלשון הכתוב זרובבל פחת יהודה (חגי א) ומלשון המשנה הפחו' והסגני' (בכורים פ"ג מ"ג):

ולא"ת סיכי תפשוט הא דרב ביבי וודאי אתי לידי חיוב חטאת וי"ל דהכא נמי וודאי דא"א לו לחפוש שם ידו כל היום א"כ כ"ג להשוות דרב ביבי אף על גב דאתי וודאי לידי חיוב חטאת מ"מ איכא חדא עיבותא דאיכא איסור בדידיה והכא נמי אע"ג דלא אתי וודאי לידי חיוב חטאת ליכא איסור בתורה [תו"י]:

רבינו חננאל

לעשות יותר ממה שעשה. והמעשה שעשה הנחה איכא עקירה ליכא הלכך הוא פטור אבל אסור. כיוצא בה בעה"ב שעקר חפץ מרה"י ונתנו לתוך ידו של עני והוציאו העני והניהו ברה"ר בעה"ב שעקר מרה"י ואילו הוציאו והניהו ברה"ר היה חייב חטאת חשיב ליה. אבל העני שהניח דלא אפשר ליה לאתחויבי כי האי גוונא חטאת לא קתני ליה. כללו של דבר העוקר אתי לידי חיוב חטאת אילו הניח שהנחה אחר עקירה היא. אבל המניח לא אתי לידי חיוב חטאת לעולם שכבר נעקר מקודם. ולא נשאר למניח מה לעשות. נמצאו בבבא ד' פטורי ב' מהן יתכן שיבוא לידי חיוב חטאת. וב' מהן לא. וכן בבבא דסיפא ד' כיוצא בהן. נמצאו בהני ד' בבי י"ו. ד' מנהון חייב חטאת. וד' מנהון פטור ומותר. וד' מנהון פטור ולא אתי בהו לידי חיוב חטאת. וד' מנהון אתי בהו לידי חיוב חטאת. והאי תנא ד' דאית בהן חיוב חטאת, וד' פטורי דאתי בהן לידי חיוב חטאת קתני הני אחריני דפטור ומותר ופטורי דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת לא קתני ועלתה השמועה יחיד שעשה חייב. שנים שעשו פטורין: ירושלמי מנין שההוצאה נקראת מלאכה שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר וגו'. בעא מיניה רב מר' הטעינו חבירו אוכלין ומשקין ברה"י והוציאו לחוץ מהו עקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו דמי וחייב או לא. א"ל חייב ואינן דומה לידו דמתניתין שהנותן לתוכה והוציא שניהם פטורים. מ"ט ידו לא ניחא בתר גופיה גרירה. ומקום שגופו עומד שם ידו חשיבה. כי אם יעתק הגוף ידו נמשכת עמו. וכיון שהגוף בחוץ כמו כן היד בחוץ חשיבה והנה לא עקר מרה"י אבל בעת שהגוף בפנים גופו נייח ובעי עקירה. ואם נתנדנד כאילו עקר והוציא חייב שנמצא כלו מעשה בידו הוא עקר מבפנים והוא הוציא והניח וכ"ש אם הוא משא כבד. אמר אביי ידו של אדם אינה חשובה כרה"י מידו דעני הנתתה בחוץ*). שאילו היתה כרשות היחיד לא היה בעה"ב הנוטלו מתוכה חייב. ועוד אילו היתה כרה"ר לא נתחייב העני הנוטלו מתוכה והוא בבית חייב וכיון דאמר אביי ידו של אדם אינה לא כרה"ר ולא כרה"י הוצרך לשאול מהו שתיחשב ידו ככרמלית ואם הוציאה בשבת בחפץ מותר לו להחזירה. כיון

*) בש"ס הגי' להיפך כרה"י לא דמיא מידו דבעה"ב וגי' רבינו תמוה ואולי ט"ס נפל בדבריו וצ"ע

שלא

כאן לחצר אחרת כדבעא מיניה רבא מר"נ היתה ידו מלאה פירות והוציאה לחוץ מהו להחזירה לאותה חצר א"ל מותר לחצר אחרת מהו א"ל אסור ומאי שנא לכי *תיכול עלה כורא דמילחא התם לא איתעבידא מחשבתו הכא איתעבידא מחשבתו: גופא בעי רב ביבי בר אביי הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת או לא התירו א"ל רב אחא בר אביי לרבינא היכי דמי אילימא בשוגג ולא אידכר ליה למאן התירו °ואלא לאו דאיהדר ואידכר *מי מחייב והתנן **כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן שגגה וסופן שגגה אלא במזיד קודם שיבא לידי איסור סקילה מיבעי ליה אמר רב שילא לעולם בשוגג ולמאן התירו לאחרים מתקיף לה רב *ששת *וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך אלא אמר רב אשי לעולם במזיד ואימא קודם שיבא לידי איסור סקילה רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא אמר רב ביבי בר אביי הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה: פשט העני את ידו: אמאי חייב *והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' על ד' וליכא אמר רבה הא מני ר"ע דאמר לא בעינן מקום ארבעה על ארבעה *דתנן הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרים ר"ע סבר אמרינן *קלוטה כמי שהונחה דמיא ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא למימרא דפשיטא ליה לרבה דבקלוטה כמי שהונחה דמיא

ובתוך

רש"י

לאותה חצר. שהוא עומד בתוכה מותר להחזירה אבל לחצר אחרת הסמוכה לה אסור לזורקם: **לכי תיכול עלה כורא דמילחא.** בבדיחותא אהדר ליה כשתמדוד לי כור של מלח אומר לך טעמו של דבר לישנא אחרינא לכשתאכל עליה כור של מלח לא תוכל להשוותם זו לזו: **מחשבתו.** שנתכוון לפנותה מחצר זה לא נתקיימה הלכך לא גזרו אבל לחצר אחרת נתקיימה מחשבתו וגזור דילמא זימנא אחריתי שדי להו לרה"ר: **ולא אידכר.** קודם אפייה על שגגתו שהיא שבת או שמלאכה זו אסורה: **למאן התירו.** הא לא מסיק אדעתיה לבא לישאל על כך: **ואלא דאיהדר ואידכר.** קודם אפייה: **מי מחייב.** חטאת באפייתו: **תחלתה וסופה.** תחלת המלאכה וסופה לא נודעה לו שגגתו עד שנגמרה עבירה: **לאחרים.** אחר שראה ובא לפנינו לישאל לרדותה קודם שיבא חבירו לידי חיוב חטאת: **וכי אומרים לו לאדם.** לא וחטא איסור קל כדי שלא יתחייב חבירך עונש חמור: **בהדיא.** סקילה ובלשון פשיטותא ולא בלשון בעיא מתני רב אחא בריה דרבא מילתא דרב ביבי: **מעל גבי מקום ד'.** דהוי חשוב למיהוי הנחתו הנחה ועקירתו עקירה וידו לאו מקום ד' הוא וקתני לה מתני' בין לעקירה בין להנחה דקתני ונתן לתוך ידו של בעל הבית הרי הנחה או שנטל מתוכה הרי עקירה: **קלוטה.** החפץ הואיל ונקלט באוירה של רשות הרבים כמי שהונחה בתוכו הוא ואע"ג דלא נח:

ובתוך

תוספות

כאן לחצר אחרת. ואסור להחזירה דקתני לא להחזירה אלאו קאמר אלא להחזירה לחצר אחרת: **ומאי** שנא. בזו כנגד זו איירי דבדיוטא אחת שנא ושנא דאיכא איסור חיוב חטאת דמושיט מרה"י לרה"י דרך רה"ר אע"ג בדיוטא אחת וכגון שאין מפסיק שם רה"ר:

ואלא דאהדר ואידכר מי מחייב. תימה דליתני אימא לידי (חיוב) איסור חטאת כדקאמר בסמוך קודם שיבא לידי איסור סקילה:

וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך. והא דאמר בבכל מערבין (עירובין לב: ושם) רבי סבר ניחא ליה לחבר דליעבד איסורא קלילא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה התם כדי שלא יאכל ע"ה טבל על ידו דאמר לי' מלא לך כלכלה של תאנים מתאנתי אבל הכא שלא נעשה האיסור על ידו אין אומרים לו חטא אפי' איסור קל שלא יבא חבירו לידי איסור חמור ואומר ריב"א דאפי' למדביק עצמו אין לפשוט משם להתיר דהתם עדיין לא נעשה האיסור ומוטב שיעשה איסור קל ולא יעשה איסור חמור על ידו אבל הכא המעשה של איסור כבר נעשה וממילא יגמור לא יעשה אפי' איסור קל בידים והא דתנן בהשולח (גיטין דף מא: ושם) מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין ואע"ג דבהאי פירקא (דף לח:) א"ר יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו שאני פריה ורביה דמצוה רבה היא כדמשני התם בר"א שנכנס לבה"מ ולא מצא שם י' ושחרר את עבדו להשלימו לי' מצוה דרבים שאני ועוד י"ל דדוקא היכא דפשע קאמר וכי אומרים לו לאדם חטא כדי כו' ואתי שפיר הא דאמרי' בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם) דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה וקא עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למחוסר כפורים כפרתו כדי שיאכל פסחו וכן בפרק בתרא דעירובין (דף קג: ושם) כהן שנמצא בו יבלת חבירו חותכה לו בשיניו אע"ג דהוי שבות וגבי אמה שחציה שפחה וחציה בת חורין שנהגו בה מנהג הפקר וכפו את רבה בהשולח (גיטין דף לח:) משום שהיתה מחזרת וממציאה עצמה לזנות ודומי' לאנוסין *והוי כמי כמצוה דרבים: **קודם** שיבא לידי איסור סקילה. וא"ת מאי בעיא היא זו אם התירו לרדותה פשיטא שלא ישמע לנו אם נאסור לו ותי' ריב"א *דאם לא התירו לא מיחייב סקילה כיון שמניח מלרדות ע"י מה שאנו אוסרין לו וכן בפסחים בס"פ האשה (דף נג. ושם) ערל הזאה ואיזמל העמידו דבריהם במקום כרת אלמא לא מיחייב כרת הואיל ורבנן הוא דאסרי ליה למיעבד פסח וא"ת והיכי אתי לידי חיוב סקילה והא התראת ספק הוא דבשעה שהדביק פת בתנור שמא היה בדעתו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה ומה שלא רדה שמא שכח ההתראה ותי' ריב"א דכיון שהדביק תוך כדי דבור של התראה °ובודאי תאפה אם לא ירדנה לאו התראת ספק הוא °דודאי לא היה בדעתו לרדות קודם אפייה ולא הוי התראת ספק אלא בלוקח אם על הבנים למ"ד בפ' ואלו הן הלוקין (מכות דף טו.) בטלו ולא בטלו דשמא לא ישבור כנפיה או לא ישחטנה ועכשיו שמשבר כנפיה אין יכולין להתרותו דלא הויא התראה אלא על הלאו והלאו כבר עבר וכן בשבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו ואכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה דכשמתרין בו בשעת אכילת איסור עדיין מחוסר מעשה אכילה של תנאי קודם שיתחייב מלקות אבל הכא כשמדביק פת בתנור אין האפייה מחוסרת מעשה: **מתני'** לה בהדיא. אית ספרים דגרסי בעי רב ביבי ומתני בהדיא בבעיא דרב ביבי איסור סקילה: **והא** בעינן עקירה והנחה מעל מקום ד'. אומר ר"ת דאין רגילות להניח החפץ בפחות מד' וכן היה מסתמא במשכן ועוד אומר ר"י דאל יצא איש ממקומו משמע דקאי נמי אחפץ כלומר ממקומו של חפץ דרשינן בעירובין (פ"ה ד' יז:) דאל יצא אל יוציא ואע"ג דפשטיה דקרא קאי אמקומו של אדם דהיינו ד' אמות מ"מ משמע נמי מקום החפץ ואין מקום חשוב בפחות מד': *אבל למעלה מי' ד"ה פטור. יש להוכיח קצת מכאן דמושיט חייב נמי למטה מי' דאם תמצא לומר פטור לפי שלא מצינו במשכן מושיט למטה מי' שהעגלות היו גבוהים י' א"כ לימא הכא אבל למעלה מי' ד"ה חייב דילפינן זורק ממושיט אבל עתה דמושיט חייב למטה מי' אז לא מצי למימר למעלה מי' ד"ה חייב דא"כ למטה מי' מ"ט פטור זורק ומיהו אינו הוכחה דלא מצי למימר דלכ"ע ילפינן זורק ממושיט דא"כ הא דתנן לקמן בהזורק (דף צו.) היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב אלמא לא ילפי' זורק ממושיט אמאן תרנייהו ותדע דהא כי נימא דמושיט חייב למטה מי' הוי מצי למימר דלכ"ע ילפי' זורק ממושיט ובדיוטא אחת בין למעלה מי' ד"ה חייב ופליגי למטה מי' בזו כנגד זו דמר סבר אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא ומר סבר לא אמרינן אלא דלא מצי למימר דלכ"ע ילפינן זורק ממושיט משום מתני' דהזורק ולמאי שנפרש בסמוך אתי נמי שפיר דלא נקט הכי: **דרבי** עקיבא סבר ילפי' זורק ממושיט. וא"ת והא ע"כ זורק מרשות היחיד לרה"י דרך רשות הרבים לא היה במשכן דאם היה במשכן מה צריך למילף ממושיט ומ"ט כמי דרבנן דפטרי וכיון דלא היה במשכן אמאי מחייב ר"ע דבתולדה דהוצאה שהיא מלאכה גרועה אין לנו לחייב אלא דוקא אותן שהיו במשכן כדפרישית לעיל (ד' ב:) וי"ל דר"ע סבר דזורק דמי טפי למושיט ממאי דדמו שאר תולדות להוצאה: **אבל** למטה מי' ד"ה חייב דאמר קלוטה כמי שהונחה. °כשהחפץ בידו של עני או של בע"ה לא שייך קלוטה דהא כשנותן בע"ה לתוך ידו והוציא לא מחייב תימה לר"י אם ברייתא היא בשום מקום דבעינן הנחה על גבי מקום ד' וכדמשמע קצת בסמוך דא"ר זירא הא מני אחרים היא משמע דפליגי רבנן עליה אם כן היכי קאמר הכא ד"ה חייב אם כן ההיא ברייתא מני ונראה דלא קשה מידי שיעמיד ר"ע ורבנן כמתניתין ולא כההיא ברייתא דניחא ליה להעמיד מתני' ככ"ע: **דאמרינן** קלוטה כמי שהונחה דמיא. וקשה לר"י דמאי פריך למימרא דפשיטא ליה לרבה מנא ליה דפשיטא ליה לרבה אי משום דקאמר הא מני ר"ע היא היינו משום דלר"ע אית ליה ממה נפשך קלוטה כמי שהונחה דמיא אבל אליבא דרבנן מספקא ליה ולהכי לא הוה מצי למימר הא מני רבנן היא ואם היינו אומרים הא דקאמר לעיל רבי עקיבא סבר קלוטה כמי שהונחה דמיא ורבנן כו' הכל מדברי רבה היא הוה אתי שפיר אך אין נראה שיהא מדברי רבה ואומר ר"י דהכי פירושו והא מיבעיא בעי לרבה וכיון דאיכא לספוקי בפלוגתייהו איכא נמי לספוקי דילמא לכולי עלמא לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה ובזו כנגד זו לכ"ע פטור כי פליגי

בדיוטא

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פי"א מהל' שבת הלכה יט ופ"ב מהל' שגגות הלכה א סמג עשין ריג:

ח ב מיי' פ"ג שם הל' י"ח ופ"ט הל' ה' ופ' כ"ב מהלכות שבת הלכה א סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנד סעיף ו:

ט ג מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה א ופי"ד הלכה יד סמג שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יט [illegible]:

קשה לרשב"א דכי אידכר נמי יכול לבוא לידי חטאת אם שכח לבסוף קודם שנאפה כדמוכח ס"פ הזורק ואומר מהר"ם דהא לא שכיח שיחזור וישכח [תוס' ישנים]

רבינו חננאל

שלא הניח החפץ אי לא. תני חדא מותר להחזירה ותניא אידך אסור ושקלינן וטרינן ואסקינן הא דתני מותר להחזירה באותה חצר ופירשה רב נחמן באותה חצר שהוציאה ממנה שהרי לא עשה כלום כי לא נעשית מחשבתו. שרצה להשליכן לחצר אחרת ולא עלתה לו מחשבתו. והא דתני אסור אסור להחזירה בחצר אחרת שהרי אם יחזירנה לחצר אחרת הרי נעשית מחשבתו ולפיכך אסור. בעיא דרב ביבי בר אביי תירצה רב אשי הכי הדביק פת בתנור במזיד התירו לו לרדותה קודם שתאפה שלא יבא לידי איסור סקילה:

[illegible] [תוס' ישנים]

רב נסים גאון

פרק א אבל למעלה מעשרה דברי הכל פטור ולא ילפי' זורק ממושיט. עיקרו במשנה בפרק הזורק (דף צו) היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכך היתה עבודת הלוים ב' עגלות זו אחר זו ברה"ר מושיטין את הקרשים מזו לזו אבל לא זורקין ולפום דהוויין

מסורת הש"ס

[עירובין לו. חולין יב. קיב.]

לקמן קב.

מנחות מח. [קידושין כה: ועי' בעירובין לב:]

[עי' תוס' לקמן ז. ד"ה ונח]

לקמן צו

[שם לז. גיטין עט. ב"ק ע:]

[בתוס' גיטין מא: סוף ד"ה כופין כתב ועוד מצוה דרבים שאני ע"ש ועי' תוס' פסחים פח: ד"ה כופין]

גליון הש"ס

גמ' ואלא לאו דאהדר ואידכר מי מחייב. [illegible]

[illegible] לא אוכל זו לא הוי התראת ס' כיון דמחוסר מעשה אף דלא שייך לומר דהיה בדעתו שלא לאכלו דהא אפילו בהיסוך מראה דעתו לאכלו : תוס' ד"ה אבל למטה וכו' כשהחפץ בידו. ע"ל צב ע"א תוס' ד"ה התם

ובתוך עשרה פליגי והא מיבעיא בעי לה רבה דבעי רבה *למטה מי' פליגי ובהא פליגי דר"ע סבר *קלוטה כמי שהונחה דמיא ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא אבל למעלה מי' דברי הכל פטור ודכ"ע לא ילפינן זורק ממושיט או דילמא למעלה מי' פליגי ובהא פליגי דר"ע סבר ילפינן זורק ממושיט ורבנן סברי לא ילפינן זורק ממושיט אבל למטה מי' דברי הכל חייב מאי טעמא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא הא לא קשיא בתר דאיבעי הדר איפשיטא ליה *דסבר ר"ע קלוטה כמי שהונחה דמיא ודילמא הנחה הוא דלא בעיא הא עקירה בעיא אלא אמר רב יוסף הא מני רבי היא הי רבי אילימא הא ר' דתניא *זרק ונח ע"ג זיז כל שהוא רבי מחייב וחכמים פוטרין התם כדבעי' למימר לקמן כדאביי *דאמר אביי הכא באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לר"ה וזרק ונח אנופו דר' סבר אמרי' *שדי נופו בתר עיקרו ורבנן סברי לא אמרי' שדי נופו בתר עיקרו אלא הא ר' *דתניא זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע *ר' מחייב וחכמים פוטרין ואמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר' שתים אחת משום הוצאה ואחת משו' הכנסה אלמא לא בעי עקירה ולא הנחה ע"ג מקום ד' על ד' הא איתמר עלה רב ושמואל דאמרי תרווייהו
לא

ובתוך י' · דאילו למעלה מי' לאו אויר ר"ה הוא אלא אויר מקום פטור הוא ואפי' קלוטה ליכא: **זורק ממושיט** · דאילו במושיט מרה"י לרה"י דרך ר"ה אפי' למעלה מי' קיימא לן בפ' הזורק דחייב דיליף מעגלות של מדבר שמושיטין את הקרשים מזו לזו והן רה"י וביניהם ר"ה ולא היו זורקים אותן שלא יתקלקלו: **ודילמא הנחה הוא דלא בעיא** · מדקתני ר"ע מחייב אבל עקירה בעי מעל גבי מקום ד' מדלא קתני ר"ע מחייב שתים אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה: **זרק** · מר"ה מתחלת ד' לסוף ד' ונח' ע"ג זיז מכל שהוא מן הכותל קרי זיז: **רבי מחייב** · אלמא דלא בעי הנחה על מקום ד': **שדי נופו בתר עיקרו** · והוי כמונח בר"ה על מקום ד' דעיקר מחשב ליה לנוף: **מחייב היה ר' שתים** · דהוי כאלו נח ברה"י וחזר ונעקר משם והכניס לר"ה אלמא לא עקירה בעי ולא הנחה בעי ע"ג מקו' ד':
מקורה

בדיוטא אחת דר"ע סבר ילפי' זורק ממושיט ורבנן סברי לא ילפינן אלא דרבה לא חש לפרש כל הבעיות ועוד אומר ר"י דהא דקאמר הש"ס אבל למטה מעשרה ד"ה חייב דאמרינן קלוטה כמי שהונחה היינו לרבנן אבל לר"ע קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא ומחייב משום דילפינן זורק ממושיט דאי סבר כמי שהונחה דמיא *לא הוה מצי למילף זורק ממושיט דהא לא דמיא כלל דכיון דכמי שהונחה דמיא הוי [זורק למעלה מעשר'] כזורק מרה"י למקום פטור וממקום פטור לרה"י ולא דמי כלל למושיט שהוא מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע אלמא ע"כ כיון דסבר ילפינן זורק ממושיט סבר קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא והשתא אתי שפיר דפריך למימרא דפשיטא ליה כו' ואתי נמי שפיר דלא מצי למימר לעיל אבל למעלה מי' ד"ה חייב דילפינן זורק ממושיט דלר"ע לא מצי למילף כיון דסבר כמי שהונחה דמיא וכן משמע קצת דהא רב חסדא בעי כמי בהזורק (לקמן דף צז.) כמו רבה דהכא ואי הא דקא מסיים קלוטה כמי שהונחה דמיא קאי נמי אדר"ע היכי מצי למימר לרב חסדא דלכ"ע כמי שהונחה דמיא ולקמן בפירקין (דף ח:) משמע דדוקא ברה"י לא בעי רב חסדא הנחה ע"ג מקום ארבעה ומיהו רשב"א פירש בסמוך אף ברה"ר לא בעי רב חסדא מקום ד': **ודילמא** הנחה הוא דלא בעיא הא עקירה בעיא · פירש"י דדייק מדלא מחייב ב' אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה וקשה *דילמא הא דלא מחייב ב' משום דלא מחייב אתולדה במקום אב ועוד דבסמוך קאמר רב יהודה מחייב היה רבי ב' אע"ג דקתני סתם רבי מחייב ה"נ לר"ע מנ"ל דלא מחייב שתים ונראה לפרש דפריך הא עקירה בעיא דילפינן ממשכן שהיו נוטלין מתיבתן שהיו בהן ארבע על ארבע ונותנין ליד עושי המלאכה ולפי מה שפירשתי לעיל דדרשינן מאל יצא איש ממקומו אתי נמי שפיר דבעקירה מיירי: **אלא** א"ר יוסף כו' · קשה לרשב"א מה צריכין רבה ורב יוסף להעמיד המשנה כתנאים והא סבירא להו בפ"ב דעירובין (ד' צט· וסס) דמחשבתו משויא ליה מקום דקאמר התם רב יוסף השתין ורק חייב חטאת ופריך והא בעינן מקום ד' וליכא ומשני מחשבתו משויא ליה מקום דאי לא תימא הכי הא דאמר רבה זרק בפי כלב או בפי כבשן חייב וכו' ותי' ר"ת דהא דאמר מחשבתו משויא ליה מקום היינו היכא דלא ניחא לי' בענין אחר אלא בענין זה כמו משתין ורק שאינו יכול להשתין או לרוק בענין אחר וכן זרק בפי כלב שרצונו שיאכלנו הכלב או שישרוף העץ בכבשן ול"ג התם ונח בפי כלב דנח משמע דאין כוונתו לכך אבל הכא אינו חושש אם מקבל בידו או בכלי אחר והא דאמר לקמן (ד' ה.) ה"א ה"מ היכא דאחשבה לידו אע"ג דניחא ליה שיקבלנו בע"א כמו בידו היינו משום דקאמר דידו של אדם חשובה לו כד' על ד' אבל בשאר דברים לא משוי ליה מחשבתו אלא היכא דלא ניחא ליה בע"א: **זרק** ונח ע"ג זיז כל שהוא ר' מחייב · וא"ת אכתי תקשה לך דילמא הנחה הוא דלא בעיא הא עקירה בעיא וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר אבל קשה לספרים דגרסי לקמן בהזורק (ד' צז·) על מילתא דרב יהודה דאמר בסמוך מחייב היה רבי שתים ויתיב רב חסדא וקא קשיא ליה למימרא דמחייב רבי אתולדה במקום אב וכו' א"ל רב יוסף מר אדר' מתני לה וקשיא ליה אנן אדר' יהודה מתנינן לה לדברי ר"י דאמר חייב ב' אבל לר' לא מחייב ב' דלא מחייב ר' אתולדה במקום אב אם כן מה תירץ רב יוסף הא מני ר' היא אכתי תקשה דילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי וי"ל דסבר רב יוסף דדוקא אקלוטה דר"ע דליכא הנחה כלל איכא למיפרך הא עקירה בעי אבל אר' דבעי הנחה ע"ג זיז כל שהוא ה"ה דלעקירה סגיא בכל שהוא ומיהו להש"ס בסמוך לית ליה סברא דרב יוסף דפריך ארבי זירא דילמא אחרים בעו עקירת מקום ד' ולא סגיא בכל שהוא כמו בהנחה ולר"ת נראה דגרסינן בהזורק יתיב רב יוסף וקא קשיא ליה א"ל רב חסדא וכו' ואתי שפיר דרב יוסף הוה מתני דברי רב יהודה אדר' ובסמוך דפריך והא איתמר כו' הוה מצי למיפרך הא דקשיא ליה לרב יוסף בהזורק (שם:) דרבי לא מחייב אתולדה במקום אב דתניא ר' אומר דברים הדברים אלה הדברים וכגירסת ר"ת נראה להההוא גירסא דמתני רב יוסף מילתא דרב יהודה דמחייב ב' ארבי יהודה קשה דרב יוסף אדרב יוסף דהתם אומר בהדיא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא מחייב ר"י אלא אחת ויש לדחות דרב יוסף משמי' דרב יהודה קאמר (*) ורב יהודה מחייב שתים וליה לא סבירא ליה: **באילן** העומד ברה"י ונופו נוטה לרשות הרבים · הכא בשמעתין הוה מצי לאוקמי באילן שעיקרו ונופו כולו קאי ברה"י ויש בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו בתר עיקרו וחשיבא מקום ד' ורבנן סברי לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו ולא הוי מקום ד' דברה"י נמי סברא שמעתין דבעינן מקום ד' על ד' מדאמר בסמוך תני טרסקל שבידו הא תינח ברה"י משמע דברה"י נמי מהדרינן לאשכוחי מקום ארבעה אלא נקט בכה"ג משום דמילתא דאביי איתמר בפרקין אמילתא דרב חסדא דאמר נעץ קנה ברה"י וזרק ונח על גביו אפילו גבוה מאה אמה חייב ופריך לימא דרב חסדא דאמר כרבי ומשני דברה"י כ"ע לא פליגי כדרב חסדא והכא באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר ומיירי אפילו אין בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו בתר עיקרו דהויא כרה"י וחייב אע"ג דלא הוי מקום ד' כדרב חסדא ורבנן סברי לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו אבל קשה אמאי לא משני אביי לקמן באילן העומד כולו ברה"ר ויש בעיקרו ד' דרבי סבר שדי נופו כו' וחשיב מקום ד' ולרבנן לא הוי מקום ד' דברה"ר מודה רב חסדא דבעינן מקום ד' דברה"י דווקא קאמר רב חסדא כדמשמע לקמן דקאמר ברשות היחיד כולי עלמא לא פליגי כדרב חסדא ויש לומר דברה"ר לא מצי לאוקמי דאי הנוף למטה מג' לא הוו פטרי רבנן אע"ג דליכא ד' דכארעא סמיכתא היא ואי למעלה מג' לא הוה מחייב ר' דכרמלית היא אם רחב ארבע או מקום פטור אם אינו רחב ד' ולרשב"א נראה דברשות הרבים נמי משכחת לה למימר שדי נופו בתר עיקרו כגון שעיקרו פחות משלשה או גבוה ט' ורבים מכתפים עליו דהוו רה"ר ונופו עולה למעלה מג' דלרבי הוי נוף רשות הרבים דשדינן ליה בתר עיקרו כי היכי דשדינן ליה בתר עיקרו לשויא רה"י ולרבנן לא הוי כרה"ר והא דלא מוקי ליה אביי הכי *משום דרב חסדא לא בעי מקום ד' גם ברשות הרבים דמ"ש ורב חסדא נקט רשות היחיד משום דבעי לאשמעינן אפילו גבוה מאה אמות משום דרה"י עולה עד לרקיע ואיידי דנקט איהו רשות היחיד נקט נמי בתר הכי ברה"י כ"ע לא פליגי כו' ולמאי דמוקי לה אביי לקמן אליבא דרב חסדא הא דנקט זיז כל שהוא דהא אפי' ברוחב ד' נמי פליגי אומר רשב"א דנקט כל שהוא משום למעלה מי' דאי הוי רחב ד' הוי רה"י ולא הוו פטרי רבנן*)(אי אין) גדיים בוקעין תחתיו אי סברי כר' יוסי בר' יהודה בהזורק (לקמן ד' קא·) ואין נראה לר"י דמשמע דמשום רבותא דר' נקט לה ואומר ר"י דאי הוה נקיט זיז סתמא הוה סלקא דעתך דמיירי ברחב ארבע וטעמא דר' לאו משום שדי נופו בתר עיקרו אלא ה"א דסבר כרבי יוסי בר"י דנעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל להכי נקט כל שהוא לאשמעינן דטעמא דרבי משום שדי נופו כו' ורש"י שפירש כאן משום שדי נופו בתר עיקרו והוי כמונח ברשות הרבים ע"ג מקום ד' אי אפשר להעמידה דאי למטה מג' לא בעי רחב ד' לכ"ע ולמעלה מג' לא הוי רה"ר אם לא נעמיד בדבילה שמנה ונח בצד הנוף :
לא

נ"ל אפילו

חדא מינייהו נקט דברשות אחד לא מצי לאשכוחי' דלרבנן הוי עיקרו רה"ר ונופו כרמלית או מקום פטור ולר' הוי רבותא טפי דאפי' נופו לגמרי ברשות אחר שדי נופו בתר עיקרו [תוס' ישנים]

מסורת הש"ס

[לקמן צז.]
[ב"ק ע: לעיל ע"א וש"נ]
כ"א נהי דסבר
[לקמן ז:]
שם דף ח.
[שם ב"מ קיח:]
לקמן צז.
[גיטין עט.]

אין זה קושיא כ"כ דהא לא קאמר הא עקירה וודאי בעי אלא דילמא קאמר [תוס' ישנים]

דרבי יהודה כצ"ע

לא נתיישב לי דה"מ למימר דפליגי דלא הוי נופו כרה"י ולרבנן מקום פטור או כרמלי' הוא ועוד דה"מ אביי למימר איפכא באילן העומד ברה"ר ונופו נוטה לרה"י אלא

ואינה הוכחה דלא אמר קלוט' כמי שהונחה דמיא אלא להחמיר דאי להקל נמי אמרו א"כ זורק ד"א ברה"ר היכי משכחת לה [תוס' ישנים]

רבינו חננאל

לידי איסור סקילה או לא שהאופה מאבות מלאכות היא*) ולא אפשיטא. וקשי' לן מכדי רדיית הפת חכמה ואינה מלאכה. דגרסי' בפ' כל כתבי הקדש תנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו. יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה. וכיון שאינה מלאכה אמאי לא פשטי בה להיתרא. וקבלנו מרבותינו כי בעיא זו להתיר לו בפטור ומותר היא לפיכך לא איפשיטא ו"א כי רדיית הפת האפויה היא חכמה ואינה מלאכה. אבל רדייתה בעודה עיסה קודם שיקרמו פניה מלאכה היא. הלא תראה הפת האפויה אפשר לרדותה בסכין וכיוצא בה. אבל העיסה אי אפשר לרדותה אלא בידים שנמצא כמו לש ועורך. ומתקן הוא ואינו מקלקל. ולפיכך לא הזכירו במקום הזה. הא דתנא דבי שמואל כלל ללמד כי אינו דומה זה לזה כלל:

פיסקא פשט העני את ידו לפנים אקשי' והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה וליכא דהא כל חיובי שבת לא מחייבי עד שיעקור ממקום ד' ויניח במקום ד' ואוקמה רבה לר' עקיבא דסבר קלוטה באויר כמי שהנחה בקרקע דמיא. דתנן מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין. ודחינן ודילמא הנחה ע"ג מקום ד' לא בעי אבל עקירה מע"ג מקום ד' בעי דהא לא שמעי' ליה לר' עקיבא מהא מתניתין אלא בהנחה בלבד. אלא אמר רב יוסף ר' היא כו' ונדחת

*) מדברי רבינו ז"ל אלו נראה קצת דמפרש דגם רב אחא בריה דרבא מתני להא דרב ביבי בלשון בעיא ודלא כפרש"י רק דמתני בהדי בעי רב ביבי דמיירי במזיד ודו"ק:

רב נסים גאון

אבות המלאכות ילפי ממלאכות המשכן כמו שאמרו בפרק במה טומנין (דף מט) אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן וכו' והיתה עבודת הלוים בעגלות שמושיטין את הקרשים ולא זורקין גם כן המושים בשבת מגזוזטרא לגזוזטרא שהן בדיוטא אחת חייב והזורק פטור ועל העיקר הזה אמרו לא ילפינן זורק ממושיט:

לא מחייב רבי אלא ברשות היחיד מקורה דאמרינן °ביתא כמאן דמליא דמיא אבל שאינו מקורה לא וכ"ת הכא נמי במקורה התינח ברשות היחיד מקורה בר"ה מקורה מי חייב *והאמר רב שמואל בר יהודה אמר רבי אבא א"ר הונא אמר רב המעביר חפץ ד' אמות בר"ה מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר אלא א"ר זירא הא מני אחרים היא דתניא אחרים אומרים עמד במקומו וקבל חייב עקר ממקומו וקבל פטור עמד במקומו וקבל חייב הא בעינן הנחה על גבי מקום ד' וליכא אלא שמע מינה לא בעינן מקום ארבעה ודילמא הנחה הוא דלא בעינן הא עקירה בעינן והנחה נמי דילמא דפשיט כנפיה וקיבלה דאיכא נמי הנחה אמר רבי אבא מתניתין (א) כגון (שקבל בטרסקל) והניח ע"ג טרסקל דאיכא נמי הנחה והא ידו קתני תני טרסקל שבידו התינח טרסקל ברשות היחיד אלא טרסקל שבר"ה רה"י הוא לימא דלא כרבי יוסי בר' יהודה דתניא *רבי יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה בר"ה ובראשו טרסקל זרק ונח על גביו חייב דאי כר' יוסי בר' יהודה פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני אמאי חייב מרה"י לרה"י קא מפיק אפילו תימא רבי יוסי בר' יהודה התם למעלה מי' הכא למטה מי' קשיא ליה לר' אבהו מי קתני טרסקל שבידו והא ידו קתני אלא א"ר אבהו כגון ששלשל ידו למטה מג' וקבלה והא עומד קתני בשוחה ואיבעית אימא בגומא ואב"א בננס °אמר רבא איכפל תנא לאשמעינן כל הני אלא אמר רבא **[א]ידו של אדם חשובה לו כד' על ד' וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן ידו של אדם חשובה לו כד' על ד' א"ר אבין א"ר אילעאי א"ר יוחנן [ב]זרק חפץ ונח בתוך ידו של חבירו חייב מאי קמ"ל ידו של אדם חשובה לו כד' על ד' והא אמרה ר' יוחנן חדא זימנא מהו דתימא ה"מ היכא דאחשבה הוא לידיה אבל היכא דלא אחשבה הוא לידיה אימא לא קא משמע לן א"ר אבין א"ר אילעאי א"ר יוחנן [ג]עמד במקומו וקיבל חייב עקר ממקומו וקיבל פטור תניא נמי הכי אחרים אומרים עמד במקומו וקיבל חייב עקר ממקומו וקיבל פטור בעי ר' יוחנן זרק חפץ ונעקר הוא ממקומו וחזר וקיבלו מהו מאי קמבעיא ליה אמר רב אדא בר אהבה שני כחות באדם אחד קא מבעיא ליה שני כחות באדם אחד כאדם אחד דמי וחייב או דילמא כשני בני אדם דמי [ד]ופטור תיקו א"ר אבין א"ר יוחנן הכנים ידו לתוך חצר חבירו וקיבל מי גשמים והוציא חייב מתקיף לה ר' זירא מה לי הטעינו חבירו מה לי הטעינו שמים איהו לא עביד עקירה לא תימא קיבל אלא קלט והא בעינן עקירה מעל גבי מקום ד' וליכא אמר רבי חייא ברי' דרב הונא כגון שקלט מעל גבי הכותל על גבי כותל נמי והא לא נח כדאמר *רבא בכותל משופע הכא נמי בכותל משופע והיכא איתמר דרבא אהא דתנן

היה

רש"י

מקורה. שיש לה גג: **כמאן** (ב) **דמלי**. דבר סתום מכל צד הוי כמלא חפצים עד גגו דאין אוירו חשיב אויר הלכך כל הנזרק לתוכו הוי כמונח: **בסיפא רה"י**. דבע"ה אלא רשות הרבים דעני מי מוקמת ליה במקורה: **לדגלי מדבר**. וכל מלאכות דשבת ממשכן גמרי לקמן מדנסמכה פרשת שבת לפרשת משכן בויקהל: **הא מני**. דלא בעי מקום ד' אחרים היא: **עמד במקומו**. זרק חפץ וקבלו אחר עמד המקבל במקומו וקבל: **חייב**. הזורק דאיהו עבד עקירה והנחה: **עקר**. המקבל ממקומו ורץ לקראת החפץ וקבלו: **פטור**. הזורק דלא איתעביד הנחה מכחו: **דפשיט כנפיה**. *פרש בגדו דהוי ד': **טרסקל**. סל: **רשות היחיד הוא**. ואמאי מחייב משום הוצאה: **לימא**. מתניתין דלא חשיב ליה רה"י דלא כרבי יוסי ברבי יהודה: **וזרק**. מרשות הרבים: **ונח על גביו חייב**. דאע"ג דלמטה לא הוי קנה רחב ד' הואיל ובראשו ארבע אמרינן גוד אחית מחילה והוי רה"י גמור: **למעלה מי'**. הוי רה"י הואיל ורחב ד': **שלשל**. השפיל כמו *היה משלשל בחבל: **למטה מג'**. דהויא כקרקע: **והא עומד קתני**. העני עומד בחוץ והא יושב הוא: **בשוחה**. כופף עצמו: **ואיבעית אימא**. בעומד בגומא וידו סמוכה לשפתה: **איכפל תנא כו'**. טרח התנא בכל זאת ולא היה לו להודיענו דמוציא מרשות לרשות חייב אלא על ידי דברים הללו שאין דרכן בכך לתני פשט כף בגדו לפנים דהוי ד': **היכא דאחשבה**. זה העושה מלאכה נתכוון לתתה ליד חבירו כי מתניתין: **אבל היכא דלא אחשבה**. שהלכה ונחה מעלמו ביד חבירו דהאי דזריק לא אחשבה ליד חבירו לאנוחה בגווה דלא נתכוון לכך: **עמד**. המקבל במקומו וקבל: **חייב**. הזורק: **פטור**. הזורק דלא עביד הנחה: **מאי קמיבעיא ליה**. מאי ספיקא איכא מאיזה טעמא יפטור הא עבד עקירה והנחה: **כשני בני אדם דמיא ופטור**. דהוו להו שנים שעשאוה דכיון שלא הניח החפץ לילך עד מקום הילוכו ולנוח אלא רץ אחריו ועכבו הויא ליה עקירה קמייתא בלא הנחה: **מה לי הטעינו חבירו**. דפטר ליה תנא דמתניתין דקתני או שנתן לתוכה והוציא שניהן פטורין: **לא תימא קיבל**. פשט ידו וירדו לתוכה דלא עבד מעשה: **אלא אימא קלט**. השתא סלקא דעתך כשהיה הקילוח יורד הכה בידו אחת וקבלו בחברתה דעבד ליה עקירה:

קולח

תוספות

לא מחייב ר' אלא ברשות היחיד מקורה. נראה לרשב"א דמשמע ליה מדלא נקט מרשות היחיד לרה"י ורשות הרבים באמצע כמו בפלוגתא דר"ע ורבנן וההיא דגיטין פ' הזורק (ד' עט: ושם) גבי היתה עומדת על ראש הגג וזרקו לה כו' וקאמר כמאן כרבי דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא לא סברי דרב ושמואל דהכא דאמרי דלא חייב ר' אלא ברשות היחיד מקורה ולדידהו צריך לשנויי דהתם משום איגדורי כדמשני התם אליבא דרבנן אפילו תימא רבנן כי פליגי רבנן לענין שבת אבל הכא משום איגדורי כו':

אמאי חייב מרה"י לרה"י קא מפיק. ואפילו משום מושיט ובדיוטא אחת לא מחייב °לפי הירושלמי דמצריך שיקבלנו שני מידו:

כאן למטה מי'. וא"ת נהי דרשות היחיד לא הוי ר"ה נמי לא הוי אלא ככרמלית כמו עמוד גבוה שלשה ורחב ד' ואמאי חייב ויש לומר דאין כרמלית בכלים כמו שפירש רש"י לקמן גבי היתה קופתו מונחת כו' קשה לר"י מה עלה על דעתו של המקשן דע"כ ידע דמתניתין מיירי למטה מי' בלא פירכא דר' יוסי בר' יהודה *דכל למעלה מי' הוי מקום פטור ולא מחייב לכ"ע וא"כ מאי פריך מרבי יוסי ברבי יהודה הא מילתא דפשיטא היא דלמטה מי' לא הוה רה"י דהא תנן לקמן בהזורק (לקמן ד' צט.) חולית הבור והסלע שהם גבוהים י' ורחבים ד' הנוטל מהן והנותן על גבן חייב פחות מכן פטור ופשיטא דרבי יוסי ברבי יהודה לא איירי אלא למעלה מי':

כגון ששלשל ידו למטה מג' וקבלה. וקסבר רבי אבהו דאגד יד שמיה אגד דאי לא הוי שמיה אגד מאי איריא דנטל עני מתוכה אפילו נתן בעה"ב לתוכה יהא חייב העני כשהוציא כיון דיד העני מיירי נמי דהוה למטה מג' דמסתמא יד בעה"ב ויד עני איירי בענין אחד דהא כי נטל מתוך ידו של בעה"ב דהוי למטה מג' הויא יד עני נמי למטה מג' ובכהאי גוונא אפילו נותן בעה"ב לתוך יד העני יהא חייב: **בגומא**. צריך לפרש בגומא שהיא רשות הרבים כגון שרבים משתמשים בה למ"ד תשמיש על ידי הדחק שמיה תשמיש (לקמן ד' ח:) או בענין שמהלכים שם רבים אבל גומא שהיתה כרמלית או מקום פטור כיון שגופו שם ידו שהיא פשוטה לרשות הרבים לא הויא כרה"ר דבתר גופו גריר אע"פ שהיא למטה מג' כיון דסבר אגד יד שמיה אגד כדפי':

ה"מ היכא דאחשבה לידיה. וא"ת ולימא הך ולא בעיא דלעיל וי"ל דה"א דוקא לענין הנחה חשובה כד' על ד' אבל לגבי עקירה לא:

כשני בני אדם דמי ופטור. פי' כי היכי דבשני בני אדם פטור הראשון משום דלא עבד כלל הנחה ה"נ כיון שחטפו מהילוכו ולא הניח החפץ ללכת עד מקום הילוכו לא הויא הנחה דלא נח מכח הזורק או דילמא כאדם אחד דמי וכיון דעביד עקירה והנחה חייב ולא דמי לשנים שעשאוה ור"ח גריס איפכא כשני בני אדם דמי וחייב דאמר לעיל עמד במקומו וקבל חייב וה"נ כי קבלה הוא עצמו ולא חטפה מהילוכו ליחייב דהא איתעביד מחשבתו או דילמא כאדם אחד דמי ופטור דהוי כמו שנותן מימינו לשמאלו דאע"פ שהעבירה ד' אמות פטור:

היה

רבינו חננאל

ואוקמה ר' זירא כאחרים. דתניא אחרים אומרים עמד במקומו וקיבל אפי' בידו חייב. ש"מ לא בעי מקום ד'. ודחינן כגון שפשט כנפיה וקיבלה דאית בכנפיה מקום ד'. ואמרי' מתני' נמי כגון שקיבלה בטרסקל שבידו שיש בו ד'. פי' טרסקל טאבק. איני והא קיי"ל דטרסקל ברשות הרבים רה"י היא. נימא דלא כר' יוסי בר' יהודה. אפי' תימא ר' יוסי בר' יהודה היא מתני' והתם דתני נעץ קנה ברה"ר והניח בראשו טרסקל [וזרק] מרה"ר ונח על גביו חייב בשהיה טרסקל זה נתון למעלה מי' שאין רה"ר למעלה מי'. מתני' בטרסקל שבידו למטה מי' ודחי' לה ר' אבהו להא ואוקמה הוא כגון ששלשל ידו למטה מג' וקיבלה. דכל פחות מג' כלבוד דמי. וכאלו בקרקע הניח והאי העני עומד בשוחה כדכתיב (ישעיה ס) והלכו אליך שחוח. והוא פי' כפוף כדכתיב (שם נח) הלכוף כאגמון ראשו. פי' בגומא בור כדכתיב חופר גומץ. גומץ וגומא הכל אחד הוא. ננס קצור בקומתו. ונדחו אלו כולם. ואוקמא רבא הכי. ואמר האי סבר ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'. וכן א"ר יוחנן

רב נסים גאון

אמר ר' אבהו כגון ששלשל בידו למטה מג' וקיבלה ועיקר דבריהן במשנה אבל בתוספתא במס' כלאים ועירובין וסוכה אמרו כל פחות מג' כלבוד דמי ואם היתה ידו של עני סמוכה לארץ בפחות מג' לדברי ר' אבהו והניח בעל הבית בתוכה הרי אלו כאילו הניח בארץ ובמקום שיש בו ד' חייב וכבר אמרנו בברכות בפרק ג' (דף כה) כל פחות מג' כלבוד דמי והלכתא גמירי לה כמו שאמרו בפרק הזורק (דף לז) ואמרו עוד בעירובין ובסוכה לגוד וללבוד ולדופן עקומה :

מתקיף

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ב:

יא ב ג ד מיי' שם הלכה טו:

אמר מהר"ש דמעיקרא ס"ד דמתני' איירי למעל' מי' ושולי הכלכלה למטה מי' ול"ל גוד אחית והוי שולי הכלכלה רשות הרבים [תוס' ישנים]

מסורת הש"ס

לקמן לה.

ס"א כף

[מכות ז. ושם איתא [illegible]]

לקמן קא. עירובין לג:

כתובות לא:

יש גורסין רבה

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר' אבא מתני' נמי כגון (שקבלה בטרסקל) תא"מ ונ"ב ס"א שקבל בטרסקל: (ב) רש"י ד"ה כמאן דמלי דמי דבר:

גליון הש"ס

גמ' ביתא כמאן דמליא כו'. עירובין ד' עו ע"ב: שם אמר רבא איכפל תנא לאשמועי' כו'. זבחים עו ע"א. וק"ל דדילמא מש"ה נקט ידו דאיירי ע"כ בלמטה ומוכח מזה דאגד יד שמיה אגד: תוס' ד"ה אמאי חייב וכו' לפי הירושלמי וכו' הובא לעיל ג ע"א תוס' ד"ה בעשותה: